

i skorzystać z Jego uczynności i uprzejmości. Chociaż bowiem zachodziła między prof. Saturnikiem i autorem tych uwag pewna różnica wieku a większa stanowiska społecznego i naukowego, to jednak prof. Saturnik okazywał stale dużo zainteresowania osobą i pracami podpisanego, starał się na każdym kroku ułatwić mu studia, a także uprzyjemnić pobyt w Pradze. Cechowała bowiem prof. Saturnika wielka prostota i skromność w obejściu, harmonizująca dobrze z Jego rzetelnością i prawością, które Mu były właściwe jako poważnemu pracownikowi nauki.

Wojciech Hejnosz

BOGUMIŁ VYDRA (1889—1952)

Dnia 29 czerwca 1952 r. zmarł w Pradze w wieku lat 63 dr Bohumil Vydra, zasłużony polonista czeski, nasz szczerzy i wielki przyjaciel. Wyszedłszy ze studiów z zakresu czeskiej dialektologii, rychło przerzucił się do polonistyki i przez lat 35 działał owoconie i z niegasnącym zapałem na polu czesko-polskiego zbliżenia kulturalnego, przede wszystkim jako historyk literatury, językoznawca, publicysta, a wreszcie pedagog.

Okresami najintensywniejszej chyba działalności B. Vydry były lata dwudzieste, kiedy przez czas dłuższy przebywał w Warszawie, oraz lata powojenne, kiedy to do ostatnich tygodni swego życia niestrudzenie oddawał się pracy leksykograficznej. W ciągu swej wieloletniej działalności naukowej, popularyzatorskiej i organizacyjnej ogłosił szereg cennych publikacji, które ukazywały się bądź w jego ojczyźnie, bądź też w Polsce. Z ważniejszych pozycji należy tu wymienić studium „Polská literatura v přehledu“ (1920), „Polská literatura XX století“ (1934), napisana po polsku „Literatura czeska“, wchodząca w skład Wielkiej Literatury Powszechnej (1933) oraz — wyzerpany już dziś podręcznik — „Praktyczna nauka języka czeskiego“ (1927). Niezależnie od tych prac większego formatu B. Vydra zasilał prasę i periodyki czeskie, w szczególności „Slovanský přehled“ artykułami informacyjnymi z zakresu polskiego życia kulturalnego, a także redagował dział polski w encyklopedycznych wydawnictwach czeskich (tomy uzupełniające do dzieła „Ottův slovník naučný“, 1930—1940). Opracował również większość haseł czeskich zawartych w „Encyklopedii ilustrowanej“ Trzaski, Everta i Michalskiego (1936). Z opracowań ściśle naukowych zasługuje na wyróżnienie jego zwięzła, źródłowa monografia o Bronisławie Grabowskim (1930), pierwsza i jedyna jak dotychczas praca, poświęcona temu wybitnemu sławiście i tłumaczowi z drugiej połowy ub. stulecia. Dalej wymienić należy broszurę „Zeyer a Poláci“ oraz studium pokrewne — „Jirásek a Poláci“ (1931). Z uwagi na stale rosnącą popularność Jiráska, znanego naszym czytelnikom z najnowszych przekładów jego powieści, rzecz ta jest szczególnie aktualna i w czasie najbliższym ukaże się w polskim tłumaczeniu.

Pośmiertna spuścizna po B. Vydrze zawiera m. in. gotowy do druku, obszerny rękopis studium historycznego o wzajemnych stosunkach Polaków z Czechami i Słowakami od czasów najdawniejszych do wybuchu II wojny światowej. W ostatnich miesiącach przed śmiercią B. Vydra przygotowywał materiały do studium o trzech naszych wybitnych autorkach — Orzeszkowej, Konopnickiej i Zapolskiej. Jak i inne jego prace, rzecz ta była pomyślana jako przyczynek do dziejów polsko-czeskiej wymiany kulturalnej.

Pracę pedagogiczną w zakresie nauczania języka polskiego B. Vydra rozpoczął w roku 1917. Przez lat kilka był lektorem naszego języka na różnych uczelniach wyższych w Pradze. W latach późniejszych uczył tegoż przedmiotu w praskim liceum handlowym, którego był dyrektorem. W okresie 1923—1930 przebywał stale w Warszawie, którą znał zresztą z czasów dawniejszych. Był lektorem języka czeskiego

i czeskiej literatury na naszym stołecznym uniwersytecie. Niezależnie od tej działalności pedagogicznej brał udział w życiu kulturalnym, przede wszystkim teatralnym ówczesnej Warszawy, z którą żył się serdecznie i na trwałe. Po raz ostatni odwiedził naszą stolicę w 1948 r., z podziwem i radością patrząc na jej odbudowę, która wówczas stawiała zresztą pierwsze dopiero śmielsze kroki. Przełożył ponad 40 polskich utworów scenicznych pióra autorów międzywojennych i starszych. Niejedna z tych sztuk dzięki staraniom B. Vydry dostała się na deski teatrów czeskich. W prasie czeskiej publikował systematycznie swe barwne reportaże z życia kulturalnego naszej stolicy, a do stowarzyszenia warszawskiej kolonii czeskiej pn. „Československá beseda“ włączył się do nowego życia. Po powrocie do swej ojczyzny nie ustaje w pracy popularyzatorskiej i pedagogicznej.

Po II wojnie światowej B. Vydra z prawdziwie młodzieńczym zapałem podejmuje pracę w swej umiłowanej dziedzinie. W nowych warunkach politycznych i społecznych znajduje dla niej o ileż wdzięczniejsze pole niż poprzednio! Ośrodkiem jego zainteresowań staje się teraz działalność słownikarska. Był inicjatorem i współtwórcą Instytutu Słownikowego (Redakce světových slovníků przy praskim Instytucie Słowańskim). Do ostatnich dni życia stał na czele tej instytucji leksykograficznej, będąc jednocześnie głównym redaktorem pracy zbiorowej — dwutomowego słownika polsko-czeskiego, którego to dzieła nie dane mu było, niestety, doprowadzić do końca. Jest autorem podręcznego słownika polsko-czeskiego (I wyd. 1947, II wyd. 1951) oraz czesko-polskiego (wyjście niebawem). Mimo braków i usterek, częściowo zresztą usuniętych w II wydaniu, polsko-czeski słownik B. Vydry stanowi poważny krok naprzód w leksykografii obu naszych narodów, a w swoim dziale jest słownikiem bezsprzecznie najnowocześniejszym i najbogatszym. Śmierć zabrała go spośród nas żywych w momencie wytężonej pracy nad tymi właśnie pożytecznymi wydawnictwami.

Jako rzetelny pracownik na polu polsko-czechosłowackiego zbliżenia Bogumił Vydra był żywym łącznikiem między generacją swych poprzedników, wybitnych polonofilów czeskich z epoki realizmu i neoromantyzmu z E. Jelínkiem i F. Horą na czele — a wstępującym właśnie w życie pokoleniem naukowców i działaczy kulturalnych, którym dane jest realizować ideę braterstwa czesko-polskiego na nowych, o ileż szerszych niż dawniej, a zarazem trwałych podstawach wspólnej walki o świat sprawiedliwości społecznej, postępu i pokoju. Niestrudzony pracownik, z poświęceniem oddany przyjętemu na siebie obowiązkowi — stanowi wzór człowieka, który całe swe życie, wszystkie twórcze siły umysłu i serca oddaje umiłowanej sprawie.

Wśród nas Polaków, których Bogumił Vydra kochał wiernie i bez zastrzeżeń, imię jego pozostanie we wdzięcznej i trwałej pamięci.

Andrzej Sieczkowski

Z żałobnej karty nauki francuskiej

LOUIS BRÉHIER (1868—1951)

Zmarły, ukończywszy studia historyczne w Paryżu, poświęcił się zajęciom pedagogicznym, ucząc przez szereg lat w liceach. Równocześnie oddawał się pracy naukowej, której owocem była teza pt. *Le schisme oriental du XI-e siècle*, na której podstawie uzyskał w r. 1899 doktorat. W roku następnym powierzono mu wykłady historii starożytnej i średniowiecznej na uniwersytecie w Clermont-Ferrand. Tej uczelni pozostał już wierny aż do przejścia w stan spoczynku w r. 1938. Ale wielokrotnie opuszczał to przybrane miasto, dokonując podróży naukowych do Grecji, Konstantynopola, Włoch i na Sycylię.